

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **«РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
У СОЦІАЛЬНОМУ ЗАХИСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ»**

Виконала:
студентка II курсу, групи Sz1-M22
спеціальності
232 Соціальне забезпечення
Вахно Юлія Сергіївна

Керівниця: **Гевчук Н.С.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	7
1.1. Аналіз понять «військовослужбовець», «учасник бойових дій», «учасник війни», та їх відмінності у соціальному забезпеченні.....	7
1.2. Напрями роботи державних та громадських організацій щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей.....	20
РОЗДІЛ 2 ВПЛИВ ЗМІН НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ ТА НЕЗАЛЕЖНА РОБОТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	32
2.1. Законодавчі нововведення щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей у період війни.....	32
2.2. Аналітика забезпечення військовослужбовців державними інституціями у соціальній сфері та місії громадських організацій під час війни.....	51
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖСЕКТОРАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	65
3.1. Партнерство між державними та громадськими організаціями щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей в особливий період під час дії воєнного стану.....	65
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми. У зв'язку з повномасштабним вторгненням агресора в Україну 24 лютого 2022 року, актуальним постало питання максимального забезпечення Збройних Сил України. Держава набула досвіду соціального захисту та підтримки військовослужбовців ще з 2014 року, проте починаючи з 2022 року ця необхідність збільшилася у рази.

Збройний конфлікт в Україні безпосередньо спровокував безліч людських, економічних втрат, зумовивши приплив соціально незахищених верств населення. Це потребує ефективного механізму для регулювання соціального захисту військовослужбовців. Тому на сьогодні для держави стоїть питання захисту як учасників бойових дій, так і їх сімей.

Військовослужбовці потребують підтримки в різних напрямках, що включає забезпечення медичної, соціальної, психологічної допомоги, підтримки відносин з членами родини, які залишилися на зоні конфлікту, та забезпечення життєвого рівня, який відповідатиме їхньому статусу.

У цьому контексті важливу роль відіграють державні та громадські організації для забезпечення соціального захисту цільової аудиторії і членів їхніх сімей. Успішне функціонування держави стає неможливим без ефективною співпраці між органами державної влади та громадськими організаціями, які є основою громадянського суспільства та які відіграють вагомую роль у зміцненні демократії.

Важливість цієї теми полягає у тому, аби навчитись протистояти новим поставленим викликам у нашому суспільстві. Оскільки сучасна ситуація вимагає перегляду та удосконалення механізму соціального захисту військовослужбовців, аби система відповідала актуальним потребам цієї великої категорії громадян.

Об'єкт дослідження – потреби військовослужбовців та членів їхніх сімей як об'єкт соціального захисту в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження – технології та методи соціального захисту державними та громадськими організаціями військовослужбовців.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні та аналізі діяльності державних установ і громадських організацій щодо соціального захисту та забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей під час війни в Україні.

Для реалізації поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. провести детальний аналіз понять «військовослужбовець», «учасник бойових дій», «учасник війни» та визначити їхні відмінності у контексті соціального забезпечення;
2. розглянути основні напрями роботи як державних, так і громадських організацій щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей;
3. дослідити законодавчі нововведення, спрямовані на поліпшення соціального захисту військовослужбовців та членів їх родин під час війни;
4. проаналізувати та дослідити діяльність державних установ та громадських організацій щодо соціального захисту військовослужбовців та їхніх сімей під час воєнного стану.

Теоретико-методологічною основою дослідження є концепції соціально-правового захисту військовослужбовців, яким цікавились науковці, такі як: В. В. Арнаутова, К. Бабич, К. В. Бориченко, Р. В. Гринько, А. О. Гудзь, В. М. Довгаль, Т. І. Захаріна, В. О. Зганяйко, О. В. Корнілова, Є. В. Краснов, О. В. Купенко, І. В. Лагутіна, Н. Ломоносова, В. Л. Лукічов, Л. І. Мазуренко, А. Ф. Мота, Т. А. Нікітюк, С. А. Петреченко, А. О. Сидоренко, Д. С. Соколов, В. С. Тарасенко, Ю. О. Шолудько, О. С. Щукін.

Питання державного та недержавного соціального забезпечення військовослужбовців опрацьовували науковці – В. Р. Боделан, А. А. Гуріна, Н. Драгомирецька, А. Жуковська, Л. О. Кравченко, І. Матвеєнко, С. В. Матяж, Л. Нечипорук, Н. Піроженко, О. П. Сайнецький, І. С. Семенчук, Т. О. Черкашина та інші.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й розв'язання завдань було застосовано *теоретичні методи*: систематизація, зіставлення, узагальнення джерел та Інтернет-ресурсів, присвячених даній темі; обґрунтування нормативно-правових актів; *емпіричні методи*: опитування (інтерв'ю), порівняння, вивчення

документації для проведення дослідження щодо діяльності громадської та державної організації у сфері соціального захисту військових.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дослідження мають практичне значення у тому, що вони пропонують та обґрунтовують конкретні заходи та рекомендації для поліпшення системи соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей під час війни. На основі аналізу нормативно-правових актів та практичного досвіду функціонування державних установ та громадських організацій, були визначені ключові аспекти, які можна удосконалювати та доповнювати.

Результати дослідження підтверджують необхідність посилення інформаційної роботи та освітніх кампаній серед військовослужбовців щодо їх прав та можливостей у сфері соціального захисту. Важливим аспектом є також забезпечення доступу до відкритої медичної та психологічної підтримки для військовослужбовців та членів їх сімей, сприяючи підвищенню їхнього соціального благополуччя та загального становища в суспільстві.

Експериментальна база: Міжнародна громадська організація «Міжнародний центр розвитку і лідерства», м. Київ, Україна; Харківський обласний центр соціальних служб, м. Харків. Робота виконана на замовлення Міжнародної громадської організації «Міжнародний центр розвитку і лідерства».

Апробація результатів дослідження. Матеріали дипломної роботи магістра були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід і перспективи» (1 листопада 2022 р., м. Кам'янець-Подільський) та науковій конференції студентів та магістрантів за підсумками НДР у 2022 р.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано статті: *Діяльність державних та громадських організацій щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей.* Збірник матеріалів Всеукраїнської студентської інтернет-конференції «Соціальна робота: виклики сьогодення» (м. Полтава, 25 квітня 2023 р.) / за заг. ред. В. І. Николаєвої; Державний заклад

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Полтава : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. 227 с.

Діяльність державних та громадських організацій щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна. Вип. 38. [Електронний ресурс]. / за ред. Л.П. Мельник, Т.Л. Опалюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2023. 247 с.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок. Список використаних джерел нараховує 72 позиції.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі досліджено теоретично та експериментально, як державні та громадські організації здійснюють соціальний захист й надають підтримку військовослужбовцям та членам їхніх сімей за час повномасштабного вторгнення.

Отримані в ході дослідження результати підтверджують правильність поставленої гіпотези та виконання поставлених цілей та завдань. Це дає можливість зробити загальні висновки щодо досліджуваної теми.

1. Здійснено аналіз законодавчих понять, які відносяться до категорії військовослужбовці, а також дотичні терміни. Встановлено основні відмінності у правовому статусі цих категорій осіб у контексті соціального захисту та надання допомоги, адже це розмежування сприятиме більш ефективному наданню соціальної допомоги кожній із вивченої груп осіб відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

2. Окреслено головні напрями роботи державних та громадських організацій під час воєнного стану: медична допомога та реабілітація, надання соціально-психологічної підтримки та допомоги, освітні послуги, матеріально-фінансова підтримка, житлово-комунальні пільги тощо. Сьогодні пріоритетом є те, щоб державні та громадські організації налагоджували ефективне співробітництво. Воно дасть змогу оперативно та ефективно реагувати на соціальні потреби військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також гарантувати їх благополуччя.

3. На підставі аналізу теоретичних аспектів нормативно-правових актів відзначили, що українське законодавство передбачає різноманітні соціальні пільги та гарантії для військовослужбовців та членів їх сімей, які діють під час воєнного стану. Завдяки цьому державні установи мають стандарти, якими вони повинні керуватись у роботі із військовими. До того ж, громадські організації можуть долучатись до програм та проєктів державних структур, аби комплексно та ціленаправлено надавати підтримку. Така стандартизація та співпраця між цими суб'єктами сприятиме оптимізації процесів в умовах складної соціально-економічної ситуації.

4. Проведене дослідження показало, що міжсекторальна взаємодія визначається спільною працею державних, недержавних і комерційних структур для

досягнення поставлених цілей. При аналізі взаємодії між державним та недержавним секторами важливо враховувати особливості останнього. Громадські організації відрізняються гнучкістю в зміні форм і методів діяльності, використанням інноваційних підходів до вирішення проблем, готовністю до експериментів та досліджень нових технологій, а також адаптацією і впровадженням нових методик. Державні установи дотримуються структурованої та ефективної системи соціального захисту, вони можуть як надавати соціальні послуги, так і навчати інших, як надавати їх. Це важливо, адже потрібно оперативно реагувати на соціальні проблеми, що виникають, а також орієнтуватись на потреби громадян.

Отже, така співпраця дозволяє вдосконалити надання допомоги, впроваджувати нові технології, зменшувати конфлікти між інтересами громадян та влади і активізувати соціальну активність населення. У той же час, участь держави дозволяє фінансово підтримувати ентузіастів та створювати стабільні умови для функціонування неприбуткових організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 66. Том 1. 314 с. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_1/66-1_2023.pdf#page=208
2. Актуальні проблеми права, психології та педагогіки в умовах війни: матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 13-14 квітня 2023 р. Білоцерківський НАУ. 207 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8646/1/Sotsialnyi_zakhys.pdf
3. Боделан В. Р. Правові основи громадсько-державного партнерства: зарубіжний і вітчизняний досвід / В. Р. Боделан // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : Державне управління, 2014. Т. 242, Вип. 230. С. 19-26. URL: <http://surl.li/mxzaa>
4. Взаємодія влади та громадянського суспільства: які виклики в умовах війни? URL: <https://www.prostir.ua/?news=vzajemodiya-vlady-ta-hromadyanskoho-suspilstva-yaki-vyklyky-v-umovah-vijny>
5. Воля до Перемоги й спільне бажання вистояти у війні — що сприяє співпраці в громадах. URL: <https://www.stepngo.in.ua/sms-plus-cooperation/>
6. Гринько Р. В., Мота А. Ф., Петреченко С. А. Соціальний захист військовослужбовців в умовах воєнного стану. Право і суспільство. Хмельницький, 2022. № 3. С. 161-166. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/3_2022/3_2022.pdf#page=161
7. Громадський сектор і владно-громадська взаємодія під час війни: підсумки травня. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/hromadskyi-sektor-i-vladno-hromadska-vzaiemodiia-pid-chas-viiny-pidsumky-travnia/>
8. Десятеро надійних помічників. До дня волонтера НВ представляє благодійні проєкти, які роблять найпомітніший внесок у допомогу армії. URL:

<https://nv.ua/ukr/ukraine/events/10-blagodiynih-fondiv-ta-organizacij-ukrajini-yaki-naybilshe-dopomagayut-armiji-pid-chas-viyni-50264780.html>

9. Довгаль В. М. Специфіка соціального забезпечення військовослужбовців. Тернопіль, 2018. 110 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27572/1/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C.pdf>

10. Драгомирецька Н., Піроженко Н., Матвєєнко І. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку / Н. Драгомирецька, Н. Піроженко, І. Матвєєнко. Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2017 р. 290 с.

11. Європейська соціальна хартія : Міжнародний документ від 03.05.1996 р. № 994_062. Дата оновлення: 07.09.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062/ed20160907#Text

12. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими : Міжнародний документ від 12.08.1949 р. № 995_153. Дата оновлення: 08.02.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153/ed20060208#Text

13. Жуковська А. Синергетичний ефект міжсекторної взаємодії в соціальній сфері. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24821/1/210-214.PDF>

14. Загальна декларація прав людини : Міжнародний документ від 10.12.1948 р. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

15. Захаріна Т. І. Інтегративні тенденції підготовки соціальних працівників до роботи з військовослужбовцями та членами їх сімей. м. Чернігів, 2023. С. 10-16. URL: <http://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/473/445>

16. Захист військовослужбовців та членів їх сімей. URL: <http://surl.li/nbgzx>

17. Зганяйко В.О. Правове забезпечення соціального захисту осіб, які захищають Вітчизну та членів їх сімей. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/2289/1/%D0%97%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86_2016-26.04-155-158.pdf

18. Інформація щодо прав та обов'язків, соціального та правового захисту військовозобов'язаних, призваних на військову службу у зв'язку з мобілізацією,

резервістів, а також військовослужбовців, прийнятих на військову службу в добровільному порядку (за контрактом). URL: <https://olexrada.gov.ua/doc/koorcentr/Doc005.pdf>

19. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016-2020. м. Київ, 2016. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/d/303331.pdf>

20. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Міжнародний документ від 01.01.1990 р. № 995_004. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/ed20210801#Text

21. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях : Міжнародний документ від 12.08.1949 р. № 995_151. Дата оновлення: 08.02.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

22. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі : Міжнародний документ від 12.08.1949 р. № 995_152. Дата оновлення: 08.02.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152/ed20060208#Text

23. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013.

24. Копилова С. Міжвідомча і міжсекторальна співпраця у розв'язанні проблем соціально дезадаптованих категорій населення / С. Копилова // Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2011. С. 457-465

25. Кравченко Л.О., Нікітюк Т.А., Лукічов В.Л., Арнаутова В.В. Взаємодія Збройних сил України з громадянським суспільством: довідник. Київ, 2021. 48 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/4/510533.pdf>

26. Кузнецова О. А. Організація державної соціально-психологічної підтримки військовослужбовців та членів їх сімей : матеріали XVII Міжнар. наук. конф. м. Миколаїв, 2023. 56 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1192/1/%D0%9E%D0%A4->

[2023.%20%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf#page=3](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/79799/3/Kupenko_sotsialna_robota.pdf;jsessionid=1715CF0C322DD66BCB6ECC84E67F0049)

27. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навч. посіб. / О. В. Купенко. Суми : Сум. держ. ун-т, 2020. 192 с. URL: [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/79799/3/Kupenko_sotsialna_robota.pdf;jsessionid=1715CF0C322DD66BCB6ECC84E67F0049](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/79799/3/Kupenko_sotsialna_robota.pdf;jsessionid=1715CF0C322DD66BCB6ECC84E67F0049)

28. Ломоносова Н., Бабич К. Соціальний захист і війна в Україні (24 лютого-30 квітня 2022). URL: <https://cedos.org.ua/wpcontent/uploads/soczialnyj-zahyst-i-vijna-vukrayini>

29. Мазуренко Л.І. Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців: нормативно-правове забезпечення. Одеса, 2023. С. 223-231. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/31.pdf

30. Матяж С. В., Гуріна А. А. Роль недержавних організацій у вирішенні проблем у соціальній сфері в Україні. Молодий вчений. Миколаїв, 2014. № 7 (2). С. 169-172. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_7\(2\)_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_7(2)_46).

31. Міжнародна громадська організація «Міжнародний центр розвитку і лідерства» : звіт. URL: <https://ildc.org.ua/zvity/>

32. Міжнародна громадська організація «Міжнародний центр розвитку і лідерства» : внутрішня корпоративна культура. м. Київ. 18 с.

33. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Міжнародний пакт від 19.10.1973 р. № 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

34. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Міжнародний документ від 16.12.1966 р. № 995_042. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_042

35. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / О. І. Карий, Я. В. Панас. Асоціація міст

України. Київ : ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с. URL: <https://www.auc.org.ua/>.

36. Нечипорук Л. Міжсекторна взаємодія у наданні соціальних послуг в умовах війни. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/915ae084-d507-447d-beca-c82745c1512a/content>

37. Освітній дискурс: збірник наукових праць / голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2023. Вип. 44 (4-6). 136 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/374381924_Vid_etiki_Gippokrata_do_globalnoi_bioetiki_VR_Pottera_osvitni_aspekti

38. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. Дата оновлення: 01.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/ed19921119#Text>

39. Права військовозобов'язаних під час мобілізації. Київ, 2015. 12 с. URL: <https://mart-ngo.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/prava-viyskovih-2.pdf>

40. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. м. Одеса, 2022. 266 с.

41. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. № 2233-ХІІ. Дата оновлення: 12.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

42. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 2265-ІХ. Дата оновлення: 27.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/ed20120322#Text>

43. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей : Закон України від 15.06.2004 р. № 1763-ІV. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-15#Text>

44. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III. Дата оновлення: 04.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14/ed20001005#Text>

45. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-IV. Дата оновлення: 16.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15/ed20220916#Text>

46. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 р. № 2189-VIII. Дата оновлення: 09.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19/ed20171109#Text>

47. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Дата оновлення: 07.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/ed20030709#Text>

48. Про загальну мобілізацію : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 69/2022. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/69/2022#Text>

49. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова від 05.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

50. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII. Дата оновлення: 23.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>

51. Про об'єднання громадян : Закон України від 16.06.1992 р. № 2460-XII. Дата оновлення: 01.01.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2460-12/ed19920616#Text>

52. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. №876-XII. Дата оновлення: 21.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

53. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 р. № 2263-ХІІ. Дата оновлення: 26.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>

54. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-ІV. Дата оновлення: 01.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

55. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 р. № 2012-ХІІ. Дата оновлення: 05.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>

56. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2193-ІХ. Дата оновлення: 27.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

57. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3552-ХІІ. Дата оновлення: 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

58. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист : Закон України від 24.03.1998 р. № 203/98-ВР. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/98-%D0%B2%D1%80/ed20230331#Text>

59. Римський статут Міжнародного Кримінального Суду : Міжнародний документ від 17.07.1998 р. № 995_588. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

60. Семенчук І.С. Взаємодія громадських організацій та органів державної влади. Полтава, 2020. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/47may2020/44.pdf>

61. Сидоренко А. О. До питання соціальних гарантій членів сімей військовослужбовців у сфері соціального захисту. Вісник Ужгородського Національного Університету. Ужгород, 2023. С. 343-348. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/288631/282291>

62. Сидоренко А. О. До питання соціального захисту членів сімей військовослужбовців в Україні / А. О. Сидоренко // Сталий розвиток суспільства та

держави: сучасні виклики та напрямки розвитку : матер. Всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 18 листоп. 2022 р.) [Електронне видання] / уклад. : В. С. Кучерявенко, Л. С. Бондарчук. І. С. Радковська [та ін.] ; за ред. М. Р. Аракеяна, К. І. Спасової. Одеса, 2022. С. 180-182. URL: <http://surl.li/mwzkd>

63. Сидоренко, А. О. Соціальний захист членів сімей військовослужбовців в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / А. О. Сидоренко // Аналітично-порівняльне правознавство : електронне наукове фахове видання. Харків, 2022. № 6. С. 151-155. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273625/269003>

64. Соколов Д. С. Нормативна основа соціального захисту військовослужбовців : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса. 28 квіт. 2023 р. [Електронне видання] / укл. А. А. Сірякова ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Г.І. Чанишевої ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, Фенікс, 2023. С. 284-286. URL: <http://surl.li/mwyuyb>

65. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17395>

66. Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього : зб. матеріалів XXIV Всеукр. наук. конф. викладачів, молодих науковців і студентів (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.) / М-во освіти і науки України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; Харків. асоц. політологів. Харків : Право, 2022. 214 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/28405/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%8F_2_%D0%A7%D0%B0%D0%BB%D0%B0.pdf

67. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права : Міжнародний документ від 16.12.1966 р. № 995_086. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_086

68. Феномен успіху: ЗСУ – це армія вільних людей, переважно цивільні у військовій формі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinska-armiya-fenomen-uspikhu-tsyvilni/32426943.html>

69. Черкашина Т.О. Недержавні громадські організації як суб'єкт надання соціальної допомоги населенню. [URL:](#)

<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5752/1/10%20-%202%286%29%20-%2016.pdf>

70. Шевченко О. О. Розвиток громадянського суспільства в Україні в період війни. Київ, 2023.

71. Шолудько Ю. О. Соціальний захист військовослужбовців за законодавством України. Актуальні проблеми сучасного права : до 20-річчя ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова : зб. наук. статей студентів ОНУ ім. І.І. Мечникова. Одеса : Астропринт, 2018. С. 55-68.

72. Як змінювалася чисельність Збройних сил України. [URL:](#) <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/14/infografika/bezpeka/yak-zminyuvalasya-chyselnist-zbrojnyx-syl-ukrayiny>